

Udskriftsdato: 15. december 2025

2009/1 BSF 162 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om udvikling af et nationalt exitprogram rettet imod medlemmer af bander (deganging) og om iværksættelse af forskning i dansk bandekultur

Ministerium: Folketinget

Fremsat den 23. marts 2010 af Karina Lorentzen Dehnhardt (SF), Anne Baastrup (SF), Astrid Krag (SF)
og Ole Sohn (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om udvikling af et nationalt exitprogram rettet imod medlemmer af bander
(deganging) og om iværksættelse af forskning i dansk bandekultur

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2010 at udarbejde en handlingsplan for opbyggesen af et nationalt exitprogram for bandemedlemmer og at afsætte midler til systematiseret forskning i dansk bandekultur, herunder bandernes rekrutteringsgrundlag, fastholdelsesmekanismer og potentialet for at trække medlemmerne ud.

Bemærkninger til forslaget

Forslagets formål

Forslagsstillerne lægger op til, at der udarbejdes et nationalt exitprogram, som retter sig mod bandemedlemmer.

De seneste år har vist en opblomstring af en for Danmark hidtil ukendt bandekultur i form af udbredelsen af mere løst organiserede, men stærkt kriminelle bander og en intensivering af konflikterne mellem eksisterende og konkurrerende kriminelle bander. Således var der i 2007 registreret 141

Rigspolitiet: Statusrapport vedrørende kriminalitet forøvet af bander bandemedlemmer fordelt på 14 registrerede netværk og grupperinger, mens dette tal i 2009 var vokset til 1.300 personer.<http://www.jp.dk/indland/krimi/article1963473.ece>

Den massive vækst i antallet af bandemedlemmer er en udvikling, som er faretruende for samfundet, og som har skærpet den politiske og folkelige opmærksomhed omkring en forråelse af det kriminelle miljø i Danmark. Det er forslagsstillernes opfattelse, at udviklingen er alvorlig og kræver en særlig bevågenhed og nye initiativer fra politisk hold.

Forslagsstillerne oplever, at håndteringen af bander udgør en udfordring for politiet, fængslerne og socialarbejderne i udsatte områder. Desværre har regeringen hverken præsenteret tilfredsstillende bud på, hvordan man kan stoppe tilstrømningen til banderne, eller hvordan man kan reducere antallet af bandemedlemmer. Med henblik på at adressere de voksende problemer og nedbringe antallet af bandemedlemmer, foreslås det, at der inden for en kort tidshorisont iværksættes nye tiltag som beskrevet i dette beslutningsforslag.

Forslaget er i sin udformning rettet imod bandemedlemmer. Det bemærkes dog, at tilsvarende tiltag kan og bør iværksættes overfor medlemmer af stærkt radikaliserede grupper.

Eksisterende tiltag

I de seneste tid har Folketinget og regeringen gennemført en række tiltag, som skal imødegå bandekriminaliteten.

Af de vigtigste kan nævnes tilførslen af ekstra ressourcer til politiet, herunder dedikerede banderessourcer og etablering af forskning i rekrutteringsprocesser i 2008, oprettelsen af Task Force Øst og midler til den udgiftstunge indsats. Politiarbejdet er blevet styrket med denne opprioritering, hvilket forventeligt har øget bandemedlemmernes risiko for at blive stillet til regnskab for deres kriminalitet – en faktor, som kan tænkes at afskrække nogle, men langt fra alle, fra at opretholde en tilknytning til banderne.

Derudover har Folketinget vedtaget en bandepakke, lov nr. 501 af 12. juni 2009, primært med en styrkelse af strafferetlige sanktioner og efterforskningsmæssige værktøjer.

Endelig har Ungdomskommissionen afgivet en betænkning vedrørende initiativer til den brede bekæmpelse af ungdomskriminalitet, betænkning nr. 1508/2009. En del af betænkningens forslag er i denne tid ved at blive omformet til lovforslag, hvoraf nogle kan tænkes at få indflydelse på arbejdet med at stoppe fødekæden af unge, som tiltrækkes af banderne, til trods for at ingen af initiativerne er specifikt målrettet bander. Forslagsstillerne understreger, at forebyggelse er den nærmeste vej til at mindske kriminalitet – også bandekriminalitet. Der er derfor behov for en opprioritering af denne indsats.

Derudover indeholder regeringens handlingsplan til forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikalisering af unge samt den eksisterende generelle og kriminalpræventive indsats tiltag, som skal forhindre unge i at opnå tilknytning til organiseret kriminalitet, bander og/eller radikaliserede grupper.

Der mangler imidlertid fortsat et nationalt exitprogram for personer, der har et ønske om at gøre op med deres bandetilhørsforhold. De nuværende indsatser fokuserer kun i ringe omfang på at motivere de

personer, der allerede er involveret i bandeaktiviteter, til at gøre op med deres medlemskab, ligesom der mangler støtte til de personer, som har et egentligt ønske om at gøre op med deres banderelationer.

Nye problemstillinger: Behov for et nationalt exitprogram

I januar 2010 var der indsat 205 bandemedlemmer i Kriminalforsorgens institutioner, jf. justitsministerens svar på Retsudvalget alm. del – spørgsmål nr.

539 fra januar 2010. Efterforskning og retsforfølgelse af bandemedlemmer har således haft nogen effekt og er resulteret i, at flere bandemedlemmer er kommet i fængsel. Den nye situation giver udfordringer for Kriminalforsorgen, hvor bandekrigen med de mange fængslede bandemedlemmer rykker ind i fængslerne. Således er der aktuelt 130 af de 205 bandemedlemmer, som er placeret uden for bandeafdelingerne, hvilket indebærer en risiko for, at banderne rekrutterer nye medlemmer blandt almindelige indsatte.

Der er en række eksempler på alvorlige voldelige konflikter mellem bandemedlemmer, der betyder, at almindelige indsatte er utrygge, og at tilstedeværelsen af bandemedlemmer på almindelige afdelinger er årsag til forsøg på indtrængen udefra. Regeringen har reageret på den ny situation med indførelse af natlig indelåsning i Statsfængslet ved Horserød, styrket sikkerhedsniveau og bemanning i Statsfængslet ved Horserød og konvertering af otte frigangspladser til varetægtspladser i Arresthuset i Randers, jf. justitsministerens svar på Retsudvalgets alm. del – spørgsmål nr. 136 fra november 2009.

Om behovet for et exitprogram har politikommissær ved Østjyllands Politi, Allan Aarslev, udtalt: »Der er en stram hakkeorden i banderne. Derfor ønsker nogle at slippe ud. Men det kan være svært uden et solidt alternativ til fællesskabet i en bande«. Endvidere konstateres det, at bandemedlemmer, der gerne vil slippe ud af bandernes kløer, skal kunne tilbydes bolig og arbejde eller uddannelse i et andet område eller en helt anden by, så de ikke fristes af den gamle klike.

<http://www.dr.dk/Regioner/Aarhus/Nyheder/AarhusBy/2009/07/13/053600.htm®ional>

Den forholdsvis nystiftede forening TBM (tidligere bandemedlemmer) har som erklæret formål at kæmpe for et bandefrit område bl.a. gennem foredrag for unge og hjælp til tidligere rockere og bandemedlemmer. Foreningen peger på, at der er et behov for afdelinger i Kriminalforsorgen for bandemedlemmer, der gerne vil ud af banderne.

<http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2010/01/23/224042.htm>

På Justitsministeriets bandekonference i januar 2010 kunne fagfolk berette om behovet for hjælpestrategier i forhold til bandemedlemmer i frihed, som gerne ville ud af banderne. De første spæde forsøg hermed er påbegyndt af Københavns Kommune.

Endelig har en problemstilling omkring bandemedlemmernes kærester været nævnt. Nogle af disse udsættes for vold og trusler. Forlader de miljøet, kan det være med livet som indsats.

<http://www.berlingske.dk/danmark/bandepiger-bliver-truet-paa-livet> Trusler, hærværk og vold er formentlig også centralt i forhold til bandemedlemmers familie i almindelighed.

Hensyn i udformningen af et nationalt exitprogram

Der skal udformes exitprogrammer, som kan gøre det lettere for bandemedlemmer og kærester eller familie til bandemedlemmer at gøre op med deres relationer til banderne.

Det understreges, at selvom forslagsstillerne ikke ønsker, at et exitprogram udformes som en belønning, er det åbenlyst kontraproduktivt for samfundet, hvis vi ikke i denne situation er i stand til at give personer, som ønsker at gøre op med deres bandetilhørsforhold, forhold, som er på højde med det, de ellers kunne have opnået i det almindelige fængselssystem.

Uanset om man har tilknytning til en rockergruppe eller andre grupper af organiseret kriminalitet, kan det have store konsekvenser for den enkelte, hvis man ønsker at forlade gruppen eller afbryde

relationerne. Beslutningsforslaget er således primært møntet på grupper og bander, som bl.a. opretholder deres eksistens gennem et internt kodeks, hvor fysisk eller psykisk afstraffelse eller afhængighed kan anvendes over for gruppens egne medlemmer: Beslutningsforslaget sigter både på banderelationer i frihed og i fængslerne.

Når et bandemedlem, der i forbindelse med en retssag, hvor denne selv er sigtet, vælger at vidne imod andre af bandens medlemmer, vil vedkommende under normale omstændigheder kunne se frem til – af sikkerhedshensyn – at afsone sin straf i et lukket arresthus. Det betyder, at det pågældende bandemedlem ikke bare mister muligheden for at uddanne sig under sin indsættelse, men også får svært ved at kvalificere sig til en tidligere løsladelse. Her er der behov for nye tiltag, hvilket skal adresseres i udarbejdelsen af et nationalt exitprogram.

I tillæg hertil er forslagsstillerne opmærksomme på, at medlemskab af en bande, som er kendt ved organiseret kriminalitet, ikke nødvendigvis er motiveret alene af ønsket om økonomisk gevinst, men også af en fællesskabsfølelse og en høj grad af loyalitet baseret på mere eller mindre veldefinerede fælles idealer. Dermed kan der være andre udfordringer end det rent sikkerhedsmæssige aspekt forbundet med at forlade en sådan bande.

Udviklingen af et nationalt exitprogram skal baseres på en kortlægning af de mest væsentlige problemstillinger forbundet med at forlade en bande. På den baggrund udvikles konkrete værktøjer. Et nationalt exitprogram kan tænkes at indeholde tiltag som bandefri afdelinger i fængslerne, forbedret adgang til job- og uddannelsesmuligheder, beskyttelse og flytning af bandemedlemmers familier fra et lokalområde, adgang til »safehouses« for bandemedlemmers kærester eller mægling med medlemmer af gruppen.

Et exitprogram må ud over eventuelt intervenerende og sikkerhedsmæssige foranstaltninger indeholde en resocialiserende og ikke mindst tværsektoral indsats, der som minimum involverer politiet og kommunen. I den forbindelse noterer forslagsstillerne sig, der kan være behov for at gennemføre lovændringer med henblik på at forbedre mulighederne for kommunernes aktive involvering, hvor indsatsen vedrører personer, som er fyldt 23 år.

Forslagsstillerne noterer sig, at indsatsen og den konkrete udformning af et exitprogram vil variere under hensyn til, hvorvidt der er tale om en person, der primært har behov for beskyttelse eller en person med behov for hjælp til job/bolig m.m.

Forslagsstillerne ønsker, politiet skal bidrage til en vurdering af, hvorvidt personer, som måtte ønske at blive involveret i et exitprogram, kan siges at have et reelt behov for at blive håndteret under det pågældende program.

Deltagelse i et exitprogram må ikke medføre, at den pågældende kan slippe for en eventuel straf.

Forskning i dansk bandekultur

Med henblik på en stadig forbedring af indsatserne på forskellige niveauer ønsker forslagsstillerne, at der i Danmark iværksættes en bredspektret forskning i dansk bandekultur. Der er behov for mere systematiseret viden om, hvad det er, som tiltrækker de unge, og hvordan de bedst kan motiveres til at træde ud af deres kriminelle løbebaner.

Skriftlig fremsættelse

Karina Lorentzen Dehnhardt (SF)::

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om udvikling af et nationalt exitprogram rettet imod medlemmer af bander (deganging) og om iværksættelse af forskning i dansk bandekultur.

(Beslutningsforslag nr. B 162).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.